

עומד אחר כותלנו

פורים כ'סוד התבוננות בהנהגת הבורא

הרב אמנון שוגרמן

ראש הישיבה

הבנת דרכי ההנהגה הא-להית בהוויה הייתה מאז ומעולם יסוד מוסד של האדם המאמין. משה רבנו ביקש "וְעַתָּה אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדְעֵנִי נָא אֶת דְּרֹכְךָ. וְאֲדַעַךְ. לְמַעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרָאֵה כִּי עִמָּךְ הִגּוּי הַזֶּה" (שמות לג, יג), וכתב על כך הרמב"ם ב"מורה נבוכים" (א, נד):

דע כי אדון החכמים משה רבינו ע"ה בקש שתי בקשות, ובאתהו התשובה על שתי הבקשות, הבקשה האחת, היא בקשו ממנו יתעלה שידיעהו עצמו ואמתתו, והבקשה השנית והיא אשר בקש תחלה שידיעהו תארי... בקשתו ידיעת תארו הוא אומר: "הוֹדְעֵנִי נָא אֶת דְּרֹכְךָ וְאֲדַעַךְ לְמַעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ", והסתכל מה שנכנס תחת זה המאמר מענינים נפלאים, אומר "הוֹדְעֵנִי נָא אֶת דְּרֹכְךָ וְאֲדַעַךְ", מורה על היותו יתעלה נודע בתארו, כי כשידע הדרכים ידעהו.

משה בעצם ביקש להבין את דרך הנהגת העולם, זאת מתוקף העובדה שהעולם, כפי שנראה לנו, הינו נעלם בהבנת התהליכים המתחוללים בו על ידי ההשגחה.

מגילת אסתר מספרת לנו את הנהגת הבורא כאשר היא מוסתרת ומלופפת בסידור ממשל ובתחבולות ממלכה. יסוד זה שמע רבנו בעל ה"תניא" מאח חתנו של הבעל שם טוב. כך נכתב בספר "בית רבי" (ג, א):

פעם אחת היה אצל הרב המגיד (ממזריטש) נ"ע הרב ר' יחיאל חתן הבעש"ט נ"ע וזה היה בפורים וסדר סעודתו בפני עצמו על האכסניא ושלח הרב המגיד את רבנו אליו לכבודו להיות עמו בסעודה ושמע ממנו מאמר קצר מחותנו הבעש"ט נ"ע והוא יסוד גדול בדרכי חסידות.

והוסיפו על כך בהערות במקום: "ושמענו שמזה נבנה אח"כ הדרוש 'יביאו לבוש מלכות' (ו, ח) שבתורה אור".

הדרוש "יביאו לבוש מלכות" עוסק בדרכי ההנהגה הא-להית כפי שהיא באה בהסתרות ובלבושים, שאינה מתגלה ומתבהרת מיד, אלא צריך לקלוף תמיד את הלבושים על מנת לראות את התוכן.

הד לשיטת הלבושים מצאנו בשתי דרשות של ה"שפת אמת". בפעם הראשונה מופיע הדבר בדרוש תרמז לפרשת "וישב", על הפסוק "וַתִּתְּפֹשֶׁהוּ כְּבָגְדוֹ לְאָמֵר שֶׁכֶּבֶה עָמִי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּצֵא הַחוּצָה" (בראשית לט, יב), וכך כותב האדמו"ר:

וזה המלבוש נתן יעקב גם ליוסף הצדיק דכתיב: "בן זקנים הוא לו" (בראשית לו, ג) דרשו חז"ל (בר"ר פד, ח): "זיו איקונין שלו דומה לאביו". והוא הדיוקן שחקוק תחת כסא הכבוד. אכן כאשר נמכר למצרים כתיב מקודם: "ויפשיטו את יוסף וכו'" (שם לו, כג). כי בודאי כל ניסיון הוא כשנוטלין מן האדם המדרגה המיוחדת אליו וכמו כן בכל גלות בכלל ישראל ג"כ ניטל מאתנו הציור והמלבוש שהי' מיוחד לנו בהיותינו בא"י ובמקום הקודש. וזהו שכתוב: "כְּבָגְדוֹ" (שם לט, יב) שהוא מלבוש הגוף החיצון. אכן לפי שעה נראית לו דמות דיוקנו של אביו וכתוב: "וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּצֵא הַחוּצָה" (בראשית לט, יב) היינו שיצא מכל הלבוש הזה ונתלבש בלבוש המיוחד לו. וזהו שכתוב: "וַיֵּצֵא הַחוּצָה" (שם יא) שיצא מלבוש הגופני ונעשה כולו רוחני. והוא לרמז לכל העובד באמת כשהוא בעת צרה מסייעין לו מכוחות הנשמה אשר לו למעלה כמו שכתוב: "שֶׁלַח עֲזָרְךָ מִקֹּדֶשׁ" (תהילים כ, ג).

בפעם השנייה, בפרשת ויגש (תרלט), מופיע עניין הלבושים ביתר שאת, בדרוש על הפסוק "לְכֹלֵם נָתַן לְאִישׁ חֲלָפוֹת שְׁמָלֹת וּלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מְאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ חֲלָפוֹת שְׁמָלֹת" (בראשית מה, כב) שעל פי המדרש הם חמשת הלבושים שהולבש בהם מרדכי בשושן הבירה:

והענין הוא כי הפנימיות לעולם אחד אבל המלבוש מתחלף כפי מדרגות האדם עולה ויורד כמו שכתוב: פושטת צורה ולובשת צורה ("תפארת ישראל" כג). ובודאי התועלת שבא ע"י הגלות הוא תיקון המלבוש... ויוסף נתן להם זה הדרך איך יוכלו להתלבש בכל אלה לבושים שונים כמו שהראה להם יוסף שלא הכירוהו אם כי הי' עומד בצדקו. וזהו שכתוב חז"ל (במ"ר יד, ח) שרמז לבנימין שיצא ממנו מרדכי שיצא מלפני המלך בה' לבושים כו'. כי בימי אסתר הי' הסתרת פנים ביותר ומרדכי תיקן ה' מיני לבושים הנ"ל.

ועוד הוסיף ה"שפת אמת" לבאר: "ואפשר על זה הרמז מה שמחליפין המלבושים בפורים. כי מנהג ישראל תורה". רוצה לומר, מנהג התחפושות בפורים אינו חיקוי

של קרנבל זר לנו, אלא דבר פנימי שמבטא אופק הנהגה שמוצפנת וחבויה בלבושים שונים.

מרדכי בשושן הבירה השלים את שיוסף החל לעשות במצרים, שניהם לימדו לדורות כי דרכי ה' נסתרות ומלובשות ב"מלבושים" שונים. אירועים מסוימים שמסובכים בדרכי הנהגה נתפסים על ידי רוב הצבור כאירועים שגרתיים, אבל אנחנו רואים בהם את ההזדמנות שלנו ללמוד, שדווקא דרך המלבוש ודרך ההסתר ריבוננו של עולם מנהל את עולמו, "כי לא יטש ה' עמו וְנִחַלְתוּ לֹא יֵעֹזב" (תהילים צד, יד).

כפי שבימי מרדכי ואסתר הייתה המציאות "מלובשת" בסדרי טבע, כך גם בדורנו הנהגת הבורא אותנו מלובשת בסדרי טבע בממשל ובדיפלומטיה, ועלינו כמאמינים בני מאמינים לחשוף את הכיסוי, הלבוש, מעל פני המאורעות ולראות את הנהגתו יתברך בדור גאולה זה.